

MANIFEST DE JOVES D'ESQUERRA VERDA EN EL DIA INTERNACIONAL DEL DRETS HUMANS

Des de que el setembre de l'any 2008, el banc d'inversions Lehman Brothers es va enfonsar com a conseqüència de la caiguda de les hipoteques "subprime" associades a la bombolla Immobiliària, Estats Units primer, i Europa i la resta del món després, s'han trobat immerses en una crisi econòmica que, lluny de tenir un final, sembla haver marcat un "abans i un després" en el sistema econòmic mundial.

Aquesta crisi econòmica, però, també ha portat una crisi de Drets Humans, entesos com una teoria de la justícia basada en el caràcter universal, irrenunciable i inalienable dels mateixos. I, es que, la profundització de la situació financera ha posat en evidència la clara falta de garantia real dels drets que es van conquerir amb el constitucionalisme social i el dret internacional, tals com el dret a l'habitatge o el dret a una sanitat i educació pública.

En efecte, els drets socials, parcialment positivitzats després de la Segona Guerra Mundial, actualment estan cada vegada més condicionats per unes polítiques que els limiten de forma constant i sistemàtica sense cap tipus de justificació, legitimant així la seva restricció prèvia la seva aplicació, com a condició *sine qua non* per a que aquests s'adaptin als designis del poders financers.

En definitiva, la crisi econòmica ha confirmat que el reconeixement positiu d'un dret no implica *per se* la seva eficàcia pràctica, ni tampoc impedeix l'existència d'eventuals regressions, extrem que seria impensable en un vertader Estat Social, Democràtic i de Dret. La previsió d'una sanitat i educació pública en les textos legals nacionals i internacionals no es garantia suficient de l'eficaz aplicació d'aquests principis i normes, doncs el desenvolupament que se'n fa dels mateixos, els pot desnaturalitzar i deixar sense contingut real. Aquest fenomen no és sinó una expressió més de la crisi del model de l'Estat de Dret, en què les decisions legislatives es prenen de forma erràtica per a satisfer els interessos d'una minoria, encara que les mateixes suposin un atac a les institucions bàsiques forjades a partir de la evolució i consolidació dels principis provinents de la Il·lustració.

Pel que fa a Espanya, aquesta doble crisi ha estat especialment dura. Per posar un exemple, i d'acord amb els informes elaborats per Amnistia Internacional, a Espanya s'han executat més de 4.000 desnonaments en els últims anys en els quals no s'ha tingut en compte, en cap moment del procediment, el dret a l'habitatge reconegut pels tractats europeus. Així, de forma paradoxal, es conclou que l'Estat espanyol no només ha menystingut el dret a un habitatge digne –que és entès com un dret social- sinó que a més a més, ha estat vulnerant el dret a un procediment just –que en canvi, sí que és un dret polític- en els procediments d'execució hipotecaria.

No ha de sorprendre, doncs, que la ONU hagi suspès l'Estat Espanyol en matèria de Drets Humans

(informe de 20 de juny del 2015). El racisme i l'abús policial, la discriminació legal, la desigualtat de gènere, la falta de lluita efectiva contra la violència masclista o els CIE són algunes de les 26 preocupacions que, actualment, les Nacions Unides té pel que respecta als Drets Humans a Espanya.

Drets socials vs. Drets Fonamentals

Com es pot observar, doncs, l'actual crisi econòmica també implica una crisi dels drets humans. Tanmateix, aquesta crisi no afecta a tots els drets per igual, sinó que únicament està restringint els anomenats drets socioeconòmics. I, aquest fet es deu a dos motius:

En primer lloc, la tradicional debilitat política d'aquest tipus de dret en relació amb els drets civils i polítics fonamentals (com ara el dret de llibertat d'expressió o de llibertat de creences) deriva de la seva subordinació als drets patrimonials (dret propietat privada i llibertat empresa), fet que es degut a realitats desfasades i que es reproduïx per l'hegemonia de les premisses liberals i eurocèntriques. D'acord amb aquestes teories, qualsevol limitació a una llibertat de mercat limita la resta de llibertats civils i, per tant, limitar aquests drets significa obstaculitzar la possibilitat de garantir els drets socials. És a dir, per aquestes teories, els drets socials són uns drets que depenen de l'efectiva defensa dels drets patrimonials (canviant i cada cop més amplis), establint-se així una enorme contradicció, en tant que la protecció dels drets socials, només és possible en el marc d'un Estat que sacralitzi la propietat privada i en un model econòmic d'economia de mercat, de manera que qualsevol intent redistributiu o de canvi de model econòmic és vist com una lesió a la propietat privada.

En segon lloc, els Drets socials estan sent més afectats per les polítiques actuals en quant, la mateixa hegemonia neoliberal imperant actualment entén que l'afectació dels mateixos es pot fer sense posar en entredit el principi democràtic ni la igualtat formal, al no tenir els drets socials cap relació amb els principis de llibertat i igualtat. Aquesta falta de connexió, segons aquestes teories neoliberals, implica que els drets socials siguin menys bàsics que els civils i, per tant, que s'estigui més "legítimat" a restringir-los.

Arribats aquest punt, cal dir que l'Estat Social i Democràtic de Dret és el resultat d'un procés històric d'evolució de l'Estat liberal i, per tant, les premisses que han de regir en aquest nou model d'Estat no poden seguir sent les mateixes, per obsoletes i errònies. Per tant, davant aquest nou model s'ha de lluitar per canviar el model de Drets Humans, buscant la fórmula que permeti una garantia completa i efectiva de tots els drets.

En aquest sentit, s'ha de donar una importància minvant a les teories que sostenen la classificació dels drets humans en tres categories autònomes (els drets civils i polítics, els drets socioeconòmics i

els drets emergents), doncs és evident que el fonament i la necessitat de respectar tant el dret a un procediment just, el dret a la igualtat material i efectiva, com el dret a la pau, és el mateix: el respecte a la dignitat humana. La protecció d'aquesta dignitat humana només és possible des d'una visió d'interdependència dels Drets Humans, en tant que és l'única perspectiva que permet donar el mateix valor a tots els Drets, independentment de quina sigui la seva categoria material. Un exemple concret d'aquesta interdependència pot ser el del dret a l'habitatge abans explicat: la vulneració d'aquest es pot produir tant pel fet de no garantir unes condicions d'accés raonables, com pel fet de vulnerar el dret a la propietat privada, com pel fet de vulnerar el dret a un procediment just. La classificació i conseqüent subordinació d'uns drets respecte d'uns altres no té més virtualitat que la merament expositiva en el context d'un Estat Social Democràtic i Dret, encara que molts s'hi segueixin aferrant per tal de desterrar els drets socioeconòmics i emergents.

Dos exemples paradigmàtics: el dret a l'habitatge i la discriminació de drets

En aquesta crisi dels Drets Humans a l'Estat espanyol destaquen dues matèries especialment desatesses: el dret a l'habitatge i la discriminació de drets.

La primera d'elles es deu a que, tot i la seva constitucionalització, aquest no és considerat un dret fonamental, de manera que el seu contingut hauria d'estar determinat per unes lleis que encara avui són inexistents. L'anomia ha portat a la falta de definició del que és el "dret a l'habitatge digne" i a la manca de garanties que protegeixin el contingut essencial, impedit a les persones que es veuen privades d'aquest dret d'accedir a la justícia quan creuen que se'ls ha vulnerat.

En aquest sentit, són completament deficientes les millores que el Govern ha volgut introduir: el codi de bones pràctiques pels bancs i la llei de segona oportunitat. La primera, perquè és de compliment voluntari i perquè no introdueix mecanismes de control de les negociacions entre les famílies i les entitats financers –fet que és essencial per a evitar que es produeixin desallotjaments-. La segona, perquè només permet obtenir la condonació del deute en els casos en què el particular "ho hagi perdut tot" –com senyala la pròpia Exposició de Motius-.

A més, cal apuntar a qüestions de caràcter estructural i de manca de planificació política. En aquest sentit, existeix una tradicional falta de polítiques socials redistributives capaces de garantir l'accés segur i assequible a l'habitatge, extrem que s'ha suplert per una construcció indiscriminada del sobreendeutament privat produint que siguin les entitats financeres les que decideixen en quines condicions s'ha d'accedir a l'habitatge, fet que buida de contingut el dret.

Pel que fa a la discriminació, el Comitè de Drets Humans apunta al manteniment de males pràctiques en les identificacions a persones i l'existència de controls policials basats en perfils racials i ètnics contra determinades minories. A més, el Comitè també apunta a discriminacions

referides a immigrants, estrangers i minories ètniques en l'accés a l'habitatge, l'educació el treball i l'atenció a la salut.

Pel que fa a igualtat de gènere, persisteix la infrarepresentació de les dones en el sector públic, tot i la obligació que imposen les llistes cremallera, pel fet que la major part de llistes són encapçalades per homes. També és important destacar la falta de mesures legislatives per trencar l'anomenat "sostre de vidre" que condueix a la quasi inexistent presència de dones en els òrgans de presa de decisions en el sector privat. A més, cal destacar les persistents diferències salarials entre sexes, que provenen de la divisió sexual del treball i de les més precàries condicions laborals que tenen les dones. Per concloure, és especialment preocupant la situació en què es troben els drets sexuals i reproductius de les dones menors d'edat després de la reforma del PP de la Llei d'Interrupció Voluntària de l'Embaràs que modifica el règim del consentiment pels casos de menors d'entre 16 i 17 anys, exigint com a requisit l'assentiment dels progenitors o tutors legals per a avortar. Això pot comportar greus perills per a la salut de les dones menors, obligant en molts casos a la via dels avortaments clandestins.

Per tot això, des de Joves d'Esquerra Verda manifestem que:

1. Denunciem la sistemàtica retallada de drets socials que estan patint les classes populars en temps de crisi.
2. Exigim l'elaboració de programes formatius per tal de garantir el foment de la cultura dels Drets Humans com a eina d'empoderament de la societat civil, així com la promulgació de les reformes legislatives necessàries per a fer efectius els drets humans ja positivitzats i les que fomentin la formalització d'aquells que encara no són reconeguts pels ordenaments nacionals.
3. Reclamem l'efectiu compliment del compromisos internacionals i del dret intern en matèria de drets humans, evitant les situacions d'anomies que encara avui fan que el contingut del mateix sigui irrealitzable en molts casos.

Barcelona, 10 de desembre de 2016